

Ольга КІТОВА,

*доцент кафедри природничо-математичних дисциплін
та методики їх викладання Донецького ОблІППО,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Катерина НІКІТЮК,

*методист відділу психосоціального, фізичного здоров'я,
розвитку особистості та освітньої безбар'єрності
Донецького ОблІППО*

Тетяна КОВАЛЬОВА,

*методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОблІППО*

СИНЕРГІЯ ПІДХОДІВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ: ВІД КОМПЕТЕНТІСНОГО ЗАВДАННЯ ДО ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ КОЖНОГО УЧНЯ (для вчителів / викладачів предметів соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі)

Проблеми, які сьогодні охоплює зміст навчальних предметів соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі, набувають особливого значення та актуальності в сучасних умовах. Це зумовлено гострою потребою суспільства у формуванні особистості, здатної дбати про власне здоров'я, безпеку та емоційний добробут, продуктивно взаємодіяти з іншими людьми, бути успішною в нинішньому світі інтенсивних змін. Людина ХХІ століття має розвивати вміння ефективно планувати й використовувати час, працювати з інформацією, конструктивно взаємодіяти в команді, зберігати психоемоційну стійкість, а також свідомо керувати власним навчанням і професійною траєкторією.

Згідно з концептуальними засадами соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі (СЗОГ) у Новій українській школі передбачено спрямування зусиль педагогів на розвиток особистостей учнів та учениць, які:

- орієнтовані на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб,
- дбають про безпеку, психологічний добробут,
- плекають соціальні та громадянські цінності,
- готові до самоусвідомлення, гармонійної соціальної й міжособистісної взаємодії,
- здатні до підприємливості, ініціативності та професійної зорієнтованості, що сприятиме забезпеченню власного й суспільного добробуту [7].

Структуру соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі (СЗО) регламентує Державний стандарт базової середньої освіти. Освітній процес на рівні базової середньої освіти охоплює два цикли, що дозволяє максимально враховувати вікові й індивідуальні потреби учнівства:

- ✓ **адаптаційний цикл (5–6 класи):** навчання реалізується через обов'язковий інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» (ЗБД), а також обов'язково-вибіркові предмети етичного чи морального спрямування.
- ✓ **цикл базового предметного навчання (7–9 класи):** продовжується вивчення курсу ЗБД, а у 8–9 класи впроваджується новий обов'язковий предмет – «Підприємництво і фінансова грамотність».

Сьогодні концептуальні засади соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі побудовані на основі Європейської рамки особистісної, соціальної та навчальної компетентності (LifeComp, 2020). Рамка LifeComp об'єднує три взаємопов'язані сфери компетентностей: особистісну, соціальну та вміння вчитися. Кожна сфера охоплює такі компетентності: саморегуляція, гнучкість, благополуччя (особистісна сфера); емпатія, комунікація, співпраця (соціальна сфера); розвиток мислення, критичне мислення та управління навчанням (сфера «вміння вчитися»). Кожна компетентність має три дескриптори, які відповідають моделі «усвідомлення, розуміння, дія». Їх не слід розуміти як ієрархію різних рівнів, де одні є передумовами для інших. Усі вони повинні розглядатися як взаємодоповнювальні та необхідні. Отже, структура Рамки містить три сфери і послідовний опис кожної із дев'яти визначених компетентностей із трьома дескрипторами відповідно (див. рис. 1) [2; 3].

Для візуалізації Рамки LifeComp було обрано метафору дерева, яка підкреслює динамічну

взаємозалежність усіх компетентностей людини та моделі їхнього зростання з часом. Кожен елемент дерева однаково необхідний для його розвитку в цілому. Коріння і крона ростуть одночасно та є однаково важливими для життєдіяльності й процвітання дерева як живого організму.

Рис. 1. Візуальне зображення Рамки LifeComp [2]

Метафора дерева, обрана експертами Рамки LifeComp, має на меті підкреслити, що особистісний розвиток людини відбувається в соціокультурному контексті. Також цей візуальний образ допомагає зрозуміти роль соціальної екосистеми та контекстуальних факторів у сприянні або перешкодженні розвитку особистості (Sala, Punie, Garkov, & Cabrera Giraldez, 2020, pp. 21–23) [2].

В умовах трансформації вітчизняної освіти, зокрема й змісту базової середньої школи та переходу від знаннєвої до компетентнісної парадигми, надзвичайно актуальним є осмислення ключових підходів, які реалізуються в соціальній та здоров'язбережувальній освітній галузі. Розглянемо сутність цих підходів.

Людиноцентричний та особистісно орієнтований підхід передбачає врахування соціокультурного, життєвого та навчального досвіду кожного учня / учениці. Окрім академічного розвитку, вектор спрямований на плекання людської гідності, оптимізму, чеснот та сильних рис характеру особистості.

Інклюзивний підхід гарантує кожному рівний доступ до якісної освіти та повністю усуває будь-яку дискримінацію – за ознаками статі, раси, етнічного чи соціального походження, релігійних переконань, мови або стану здоров'я; передбачає адаптацію методів, засобів та умов для спільного навчання, виховання і розвитку всіх здобувачів освіти.

Інтегративний підхід базується на синтезі здобутків людства, поєднуючи соціально-гуманітарні науки (філософію, соціологію, психологію) з природничими (біологією, медициною) на рівні внутрішньо- та міжгалузевих зв'язків. Це сприяє ефективному розвитку в учнівства вміння вчитися, ключових соціальних компетентностей.

Діяльнісний підхід передбачає залучення учнівства до освітнього процесу через різноманітні види активності: від виконання практичних робіт до реалізації власних проєктів. Діяльнісний підхід відповідає за організацію навчання, а компетентнісний – за його результати та якість набутих навичок.

Компетентнісний підхід орієнтований на формування ключових компетентностей здобувача освіти як особистісно набутого досвіду. Він передбачає усвідомлення цінності власної пізнавальної діяльності та відповідальності за її результати. Наголосимо: знаннєвий компонент залишається вагомим, проте він є далеко не єдиною ціннісною складовою навчання. У сучасному світі знання постійно оновлюються та трансформуються через способи мислення, погляди й ціннісні орієнтири, потребують підкріплення практичними навичками, вміннями та іншими особистісними якостями. Саме цей комплекс чинників

зрештою визначає здатність особи успішно здійснювати подальшу навчальну або професійну діяльність.

З утвердженням нової парадигми Нової української школи в освіті настав період її плідної імплементації. Зазначимо, що тільки через одночасний запуск процесів плекання особистісного розвитку, інтеграції, інклюзії та залучення учнівства до активної, актуальної для реального життя пізнавальної діяльності можна забезпечити досягнення результатів освіти, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Саме тому сьогодні школа має підготувати дітей до життя, навчити їх критично мислити, аналізувати, опрацьовувати значні обсяги інформації з різних джерел і вибирати необхідне, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, постійно опановувати нові знання, знаходити потрібну інформацію та застосовувати її. Реалізувати ці завдання може компетентнісне навчання, спрямоване на роботу з інформацією та опанування учнями компетентностей, умінь і навичок, які допомагають їм бути успішними, конкурентними та цінними на ринку праці.

Важливою **ознакою компетентності є також суб'єктність учня**, його відповідальне ставлення до навчання, а також уміння вчитися самостійно.

Конкретними проявами цього можуть бути:

- уміння ставити навчальні цілі;
- формулювати критерії правильності виконання завдання;
- організовувати власну діяльність самостійно;
- планувати час;
- звертатися по допомогу в разі потреби, а також надавати допомогу та співпрацювати в групі;
- здійснювати само- та взаємооцінювання [9].

Однією з умов реалізації компетентнісного навчання є компетентнісно орієнтовані (життєві) завдання, що спонукають до дії, оскільки спрямовані не на відтворення інформації, а на організацію самостійної пошукової і творчої діяльності учнів, передбачають вихід за межі предметного матеріалу, мають не лише навчальну, а й життєву цінність, ґрунтуються на актуальному та цікавому для учня матеріалі, містять опис певної ситуації, яка пояснює потребу виконання.

Компетентнісно орієнтовані завдання забезпечують учня не відокремленими предметними знаннями, а формують цілісне уявлення про світ, де важливо вміти застосовувати ті чи ті знання, навчають здобувати ці знання і, насамперед, мотивувати на опанування нових знань, забезпечуючи формування ключових та предметних компетентностей. Отже, компетентнісно орієнтовані завдання спрямовані на формування чи перевірку сформованості компетентностей, забезпечують максимальну ефективність організації освітнього процесу, оскільки вони мають результативно-цільову спрямованість.

На уроках соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі вони спонукають учнівство до активних дій та самостійного пошуку, передбачають вихід за межі суто предметного матеріалу й мають безпосередню життєву цінність. Оскільки такі завдання ґрунтуються на актуальному та цікавому для школярів матеріалі, вони містять опис реальної ситуації, яка чітко обґрунтовує потребу її розв'язання.

Виконуючи компетентнісно орієнтовані завдання, учні мають можливість навчитися: знаходити потрібну інформацію; виокремлювати головне з прочитаного або почутого; точно формулювати свої думки; планувати свої дії; обирати спосіб дії в певних ситуаціях; оцінювати одержаний результат і критично ставитися до нього; самоорганізовуватися; застосовувати знання, уміння, навички в ситуаціях, що виникли. Для завдань такого типу характерне діяльнісне спрямування, моделювання життєвої ситуації, актуальність питань, що розглядаються, і наявність певних складників структури завдання. Це навчальні завдання переважно міжпредметного змісту, що пов'язані з життєвими ситуаціями й загальнокультурними цінностями.

Компетентнісно орієнтовані завдання мають властиву для них конструкцію, тобто повинні містити такі складові:

- мотивацію (стимул), що підводить до проблеми, зацікавлює та мотивує до розв'язання;
- інформацію – набір відомостей, які потрібні або можуть стати в пригоді у процесі пошуку правильної відповіді (часто як стимул, так і інформація можуть містити надлишкові відомості, непотрібні для розв'язування, хоч для деяких завдань ці компоненти неможливо розділити);
- сформульоване запитання/проблема – власне завдання, пояснення того, що необхідно зробити;
- критерії оцінювання відповіді – набір характеристик, що визначають правильність, доцільність і відповідність отриманого результату поставленому завданню [1; 8].

Мотивація (стимул). Підводить до проблеми (бажано практико-орієнтованої), відповідає на запитання «З якою метою треба це робити?», зацікавлює та мотивує до розв'язання. Стимул залучає учня до виконання завдання, включаючи в себе опис ситуації або інші умови задачі, які відіграють роль джерела інформації. Функції стимулу в компетентісно орієнтованому завданні: мотивує учня на виконання завдання; моделює практичну, життєву ситуацію; за потреби може виконувати функцію джерела інформації. Вимоги до стимулу: має бути коротким; не повинен відволікати учня від виконання завдання.

Інформація. Набір відомостей, які потрібні або можуть стати в пригоді під час пошуку правильної відповіді. Ця частина відповідає на запитання «Чому?». При цьому часто як у стимулі, так і в інформаційному блоці можуть міститися надлишкові відомості, непотрібні для безпосереднього розв'язування (хоча для деяких завдань ці компоненти неможливо розділити).

Джерело містить інформацію, необхідну для успішного виконання завдання учнем. Вона має бути необхідною, достатньою, цікавою та відповідати віковим особливостям учнівства. На одному джерелі (або наборі джерел) може будуватися декілька завдань. Учень не обов'язково повинен бути заздалегідь знайомим із цим джерелом.

Види інформації в компетентісних завданнях: текст-фактаж; рекламний текст; текст-стаття з газети чи журналу; текст-інформація з енциклопедій; текст-інформація з вікіпедії та інших електронних джерел; візуальні зображення: фотографії, малюнки, схеми, моделі, анкети, інструкції, прейскуранти, каталоги, карти; математичні та економічні візуальні зображення: таблиці, графіки, діаграми, розклади руху тощо.

Сформульоване запитання / проблема. Відповідає на запитання «Що саме треба зробити?». Це власне завдання, пояснення того, що необхідно виконати. Учень має чітко визначити для себе суть завдання: відповісти на запитання, систематизувати перелічені речовини (реакції, умови), позначити, прочитати й висловити думку, обчислити, порівняти, оцінити тощо.

Вимоги до структури завдань: чітке формулювання проблеми; вказівка на форми і види діяльності для розв'язання проблеми; посилання на джерела інформації; вказівка на конкретний продукт діяльності.

Вимоги до змісту завдань: використання не менше 2–3 взаємозв'язків між джерелами інформації, зумовлених формулюванням задачі: збіг інформації в різних джерелах; підпорядкування однієї інформації іншій; перетин інформаційних потоків; суперечність або протиставлення інформації з різних джерел; інформація пряма або дотична.

Критерії оцінювання відповіді (результат виконання). Відповідає на запитання «Що і в якій формі треба зазначити?». Це набір характеристик, які визначають правильність, доцільність і відповідність отриманого результату поставленому завданню. Інструмент перевірки визначає кількість балів за кожен етап діяльності та загальний підсумок залежно від складності навчального матеріалу й додаткових видів діяльності. Інструментом перевірки може бути: ключ – використовується для тестових завдань закритого типу; модельна відповідь – зазвичай використовується для відкритих тестових завдань із короткою відповіддю; аналітична шкала – використовується для відкритих тестових завдань із розгорнутою відповіддю; бланк спостережень за групою роботою – використовується для оцінювання внеску кожного учня в груповий продукт та ефективності діяльності команди в цілому. Бланк задає структуру представлення учнями результатів власної діяльності.

Отже, компетентісно орієнтовані завдання є комплексним інструментом навчання, який готує здобувачів освіти до реального життя, забезпечує формування цілісного світогляду, стимулює внутрішню мотивацію й організовує діяльність учня, забезпечуючи максимальну ефективність та результативно-цільову спрямованість організації освітнього процесу. Застосування компетентісно орієнтованих завдань робить зміст освіти прикладним до життя, забезпечуючи формування компетентісного потенціалу учнівства та наскрізних для всіх галузей умінь: уміння висловлювати власну думку усно та письмово, критично й системно мислити, діяти творчо та з ініціативою, логічно обґрунтовувати позицію, керувати емоціями, оцінювати ризики, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та плідно співпрацювати з іншими людьми.

У контексті реалізації ідей Нової української школи важливим механізмом формування ключових компетентностей є міжпредметна інтеграція, яка забезпечує цілісність освітнього процесу та створює умови для перенесення набутих знань і способів діяльності в нові ситуації. Особливий потенціал для такої інтеграції має предмет «Підприємництво і фінансова грамотність», зміст якого органічно

поєднується з різними освітніми галузями.

Міжпредметна інтеграція на уроках підприємництва та фінансової грамотності є природною складовою сучасного компетентнісного навчання. Цей предмет тісно пов'язаний із реальним життям учнівства, адже фінансові рішення, споживча поведінка, відповідальне ставлення до грошей і підприємницьке мислення формуються щодня – у побуті, цифровому середовищі, комунікації та взаємодії із суспільством.

Особливість предмета «Підприємництво і фінансова грамотність» у тому, що він об'єднує знання й уміння з різних освітніх галузей.

- **Математика** допомагає аналізувати витрати, розраховувати відсотки, працювати з бюджетом. Наприклад, учні можуть обчислити, скільки коштів вдасться заощадити за пів року, якщо щомісяця відкладати певну суму, або порівняти вигідність різних банківських пропозицій.
- **Інформатика** дає можливість створювати електронні таблиці, діаграми, презентації бізнес-ідей. Наприклад, школярі можуть розробити в гугл-таблицях особистий бюджет та візуалізувати свої витрати за допомогою діаграм.
- **Українська мова та література** розвивають навички аргументації, презентації, роботи з рекламними текстами. Учні можуть створювати рекламні слогани для власного продукту або писати переконливий текст для просування шкільного ярмарку.
- **Громадянська освіта** дозволяє говорити про податки, соціальну відповідальність бізнесу, етичне споживання. Наприклад, учні можуть дослідити, як сплачені податки впливають на розвиток громади, або обговорити відповідальність виробників за екологічність продукції.
- **Мистецтво** допомагає створювати бренди, логотипи та рекламні продукти. Наприклад, групи учнів можуть розробити візуальну айдентичку для власної бізнес-ідеї: логотип, упаковку та рекламний плакат.
- **Географія** розкриває просторові аспекти економіки, функціонування світових ринків та логістику. Наприклад, учні можуть дослідити шлях улюбленого товару від виробника до споживача (ланцюжки постачань) або проаналізувати економічні ресурси свого регіону для відкриття локального туристичного чи аграрного бізнесу.
- **Історія** дає розуміння еволюції грошей, торгівлі та причин економічних криз. Наприклад, школярі можуть дослідити історію успіху українських підприємців-меценатів минулого (родин Терещенків, Симиренків) або проаналізувати, як змінювалася купівельна спроможність грошей у різні історичні епохи.
- **Іноземна мова** розширює можливості для комунікації з міжнародними партнерами та вивчення глобальних ринків. Наприклад, учні можуть підготувати коротку презентацію свого стартапу англійською мовою або проаналізувати англійськомовні сайти міжнародних брендів для запозичення найкращих практик.
- **Технології** забезпечують практичний зв'язок між бізнес-ідеєю та створенням реального матеріального продукту. Наприклад, виготовляючи власноруч виріб (екоторбинку, органайзер, прикрасу тощо), учні розраховують собівартість матеріалів, витрати власного часу та визначають оптимальну ціну для його продажу.
- **Природничі предмети** (біологія, хімія, фізика) формують базове розуміння сталого розвитку, ефективності ресурсів та циркулярної економіки. Наприклад, учні можуть розрахувати фінансову вигоду від використання енергоощадних технологій удома або розробити бізнес-план екостартапу з переробки пластику чи вирощування мікрозелені.

Щоб міжпредметність була змістовною, урок доцільно будувати навколо реальної життєвої ситуації або проблемного питання. Наприклад: «Як накопичити на омріяну покупку?», «Чи завжди знижка означає вигоду?», «Як створити власний бренд?», «Чому реклама впливає на наш вибір?». Під час вивчення теми про знижки учні можуть аналізувати рекламні оголошення магазинів, обчислювати реальну економію та визначати, чи є пропозиція справді вигідною. Іншим прикладом є завдання «Як накопичити на омріяну покупку?», під час якого учні складають особистий фінансовий план, розраховують можливі заощадження, визначають термін досягнення мети та аналізують власні щоденні витрати. У такій діяльності поєднуються знання з математики, інформатики, громадянської освіти та навички фінансового планування. А досліджуючи вплив реклами на споживчу поведінку, учні аналізують рекламні повідомлення, визначають використані засоби переконання, порівнюють фактичні характеристики товару з рекламними обіцянками та обговорюють, як критичне мислення

допомагає ухвалювати відповідальні фінансові рішення.

Ефективними формами роботи на уроках підприємництва та фінансової грамотності є: аналіз кейсів із реального життя; проведення фінансових челенджів або рольових ігор; створення бізнес-симуляцій чи командних проєктів; дослідження сімейного бюджету; презентація рекламних кампаній або фінансових планів. Наприклад, у грі «Відкриваємо кав'ярню» учні розподіляють ролі підприємців, маркетологів і бухгалтерів, розраховують стартові витрати, визначають ціну продукції та планують рекламну кампанію. Іншим прикладом може бути кейс «Сімейний бюджет під час подорожі», де учні планують витрати родини на відпочинок, порівнюють різні варіанти транспорту й проживання, обирають найвигідніші пропозиції та обґрунтовують свої рішення, використовуючи математичні розрахунки й навички критичного мислення. Такі завдання допомагають учням не лише засвоювати зміст навчального матеріалу, а й застосовувати його на практиці.

Водночас міжпредметна інтеграція потребує активного використання сучасних цифрових інструментів, які допомагають організувати дослідження, аналіз даних, візуалізацію результатів та командну взаємодію. Особливої цінності набуває використання таких цифрових інструментів: **гугл-таблиць** для розрахунку бюджету та побудови діаграм витрат і доходів; **Canva** для створення брендів, логотипів, презентацій і рекламних матеріалів; **Padlet** для генерації та структурування бізнес-ідей; **Mentimeter**, **Quizizz** або **Kahoot** для проведення опитувань і швидкої рефлексії; **tldraw** для спільного мозкового штурму; **генеративного штучного інтелекту** для створення кейсів, назв продуктів, слоганів і варіантів бізнес-моделей. Наприклад, учні можуть за допомогою генеративного ШІ створити кілька варіантів назв для екологічного стартапу та слоганів до нього, а потім у Canva розробити логотип, брендбук і рекламний банер для обраної ідеї. У гугл-таблицях вони можуть змодельовати бюджет проєкту «Шкільна мінікомпанія», побудувати діаграми витрат і прибутків та зробити висновки щодо його рентабельності. У Padlet – зібрати та структурувати ідеї для запуску шкільного ярмарку підприємницьких ініціатив, а в Google Forms – провести опитування щодо попиту на різні товари серед учнів школи. Як підсумковий продукт учні можуть створити інтерактивну презентацію бізнес-ідеї в Google Slides з повним циклом проєкту: від ідеї до фінансових розрахунків і маркетингової стратегії. Це сприяє формуванню не лише фінансової грамотності та підприємливості, а й цифрової, комунікативної та соціальної компетентностей.

Отже, міжпредметний підхід на уроках підприємництва і фінансової грамотності допомагає учням побачити зв'язок між навчальними предметами та повсякденним життям. Наприклад, під час підготовки до шкільного благодійного ярмарку учні одночасно використовують математичні розрахунки, навички комунікації, цифрові інструменти та творчі вміння для досягнення спільної мети. Саме завдяки цьому фінансова грамотність перестає бути лише теорією і стає практикою відповідального вибору, планування, критичного мислення та підприємливості.

В умовах невизначеності здобувачам освіти вкрай важливо залишатися стійкими та впевненими. Саме тому вагомим внеском у розв'язання цієї проблеми став науково-методичний супровід творчих груп учителів, організований фахівцями Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти впродовж 2024–2026 років. Результатом цієї співпраці стали практичні кейси, що увійшли до дидактичних збірників «Картки опорних знань. 7 клас» та «Картки опорних знань. 8 клас».

Кейси створено відповідно до принципів універсального дизайну навчання з урахуванням типових порушень когнітивних функцій учнів і учениць, спричинених стресом в умовах війни (зниження навчальної мотивації уваги та /або концентрації, що проявляється в труднощах з утриманням, підпорядкуванням і перемиканням уваги, частій забудькуватості; уникання різних видів діяльності чи соціальної взаємодії). Змістовне наповнення карток опорних знань відображає сучасний контекст освіти (техногенні та соціальні ризики, пов'язані з війною; вміння вчитися впродовж життя; сексуальна освіта), що відповідає викликам сучасності та запитам суспільства. Структуру кейсів спрямовано на зменшення когнітивного навантаження й створення безпечного, підтримувального освітнього середовища. Використання карток опорних знань забезпечує подання навчальної інформації в кількох форматах – у вигляді друкованого тексту, аудіо- та відеоматеріалів, а також через практичну діяльність. Такий підхід розширює можливості доступу до навчального змісту й дозволяє кожному здобувачу освіти обирати найбільш комфортний та ефективний спосіб сприйняття інформації відповідно до власних освітніх потреб і можливостей.

Переваги застосування карток опорних знань:

- для вчителя – можливість працювати за технологією перевернутого навчання, актуалізація

формування наскрізних умінь (читати з розумінням, критично та системно мислити, діяти творчо, виявляти ініціативність, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими);

- для учнівства – навчання з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб і сильних сторін, а також відповідальність за процес власного навчання.

Розроблені матеріали є дієвим прикладом адаптації інструментів навчання для оптимізації навчально-пізнавальної діяльності учнівства та подолання викликів, зумовлених особливостями освітнього процесу в умовах воєнного стану, та спрямовані на ефективне надолуження освітніх втрат.

Сучасні виклики, зокрема й пов'язані з наслідками повномасштабного вторгнення, підкреслюють актуальність виховання громадянина, здатного до емпатії, стресостійкості та самозарадності, який поважатиме й захищатиме права людини, виявлятиме готовність до співпраці та взаєморозуміння, а також відповідально ухвалювати рішення в життєвих ситуаціях. Відповідно перед учителем постають методичні й дидактичні виклики, подолання котрих можливе лише за умов оновлення змісту освіти та підходів до викладання на засадах компетентнісного підходу, опанування діяльнісних методів навчання з урахуванням вікових особливостей і потреб учнівства.

Зважаючи на вектори трансформації соціальної та здоров'язбережувальної освіти, педагогам доцільно:

1. Сприяти імплементації Європейської рамки особистісної, соціальної та навчальної ключових компетентностей (LifeComp, 2020) через застосування міжпредметного, компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів до навчання.
2. Упроваджувати компетентнісно орієнтовані завдання як дієвий інструмент навчання та оцінювання досягнутих результатів. Конструювати їх навколо реальних, зрозумілих здобувачам освіти життєвих ситуацій. Організовувати роботу так, щоб учні самостійно планували етапи виконання, шукали ресурси та розподіляли час. Передбачати варіативність рішень, заохочувати висловлення особистого ставлення до проблеми, пошук нестандартних шляхів та обґрунтування власної точки зору. Розробляти критерії оцінювання спільно з учнями ще до початку роботи, використовуючи компетентнісні завдання як для формувального, так і для підсумкового оцінювання.
3. Добирати міжпредметні зв'язки, спираючись на реальні життєві ситуації, практичні кейси, командні проекти та діяльнісний підхід, що забезпечує інтеграцію знань і формування життєвих компетентностей учнів.
4. Використовувати картки опорних знань для 7–8 класів як інструмент адаптивного навчання, що дозволяє знизити когнітивне навантаження на учнівство в умовах стресу війни.

Список використаних джерел

1. Все про компетентнісно орієнтоване завдання: як його створити? URL : <https://osvitoria.media/experience/vse-pro-kompetentnisno-oriyentovane-zavdannya-yak-jogo-stvoryty/> (дата звернення: 01.06.2026).
2. Глушко О. Європейська рамка особистісної, соціальної та навчальної ключової компетентності (LIFECOMP): концептуальний вимір. *Український педагогічний журнал*, 2023. № 4. С. 35–45. URL : <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-35-45> (дата звернення: 01.06.2026).
3. Державний стандарт базової середньої освіти: постанова КМУ від 30.09.2020 року № 898. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/#google_vignette (дата звернення : 03.05.2026).
4. Козленко О. Г. Від моделювання динамічних процесів до створення компетентнісно орієнтованих завдань : майстер-клас. *На урок*. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=0CigzubsUg> (дата звернення: 17.05.2026).
5. Козленко О. Г. Компетентнісно-орієнтовані завдання з біології та формування предметної компетентності Ін: анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік. *Педагогічна думка*. 2018. С. 59–60. ISBN 978-966-644-464-9 URL : https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718764/1/Bio_him_5_2019-pp-11-14.pdf (дата звернення: 10.05.2026).
6. Концептуальні засади соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2025. 26 с. URL : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/novyny-posylannia/konceptualni-zasadi-socialnoyi-ta-zdoroviazberezuvalnoyi-osvitnoyi-galuzi.pdf> (дата звернення: 23.05.2026).
7. Про використання інформаційно-методичних матеріалів : лист МОН №1/20512-25 від 01.10.2025 р. URL : <http://www.kharkivosvita.net.ua/document/11924> (дата звернення: 03.03.2026).
8. Сучасний урок основ здоров'я в контексті компетентнісного підходу. URL : <https://naurok.com.ua/prezentaciya-kompetentnisniy-pidhid-na-urokah-osnov-zdorov-ya-50998.html> (дата звернення: 14.04.2026).
9. Що таке компетентнісний підхід у навчанні – відповідає Державна служба якості освіти / Нова українська школа, URL : <https://nus.org.ua/questions/zo-take-kompetentnisnyi-pidhid-u-navchanni-vidpovidaye-derzhavna-sluzhba-yakosti-osvity/> (дата звернення: 20.05.2026).